

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра теорії і методики фізичного виховання

Дипломна робота (проєкт)
магістра

з теми: «ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
ДО ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ»

Виконала: студентка 2 курсу, групи FK1-M20z
спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура)
Колодко Анастасія Володимирівна
Керівник: Мисів В. М., кандидат наук з фізичного
виховання та спорту, доцент
Рецензент: Скавронський О. П., кандидат наук з
фізичного виховання та спорту, доцент

Кам'янець-Подільський – 2021 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДО ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	6
1.1. Аналіз літератури з проблеми підготовки майбутніх учителів фізичного виховання у вищому педагогічному закладі освіти	6
1.2. Формування моральних якостей молодших школярів як предмет педагогічного впливу вчителя фізичного виховання	15
1.3. Сутність і структура готовності майбутнього вчителя фізичного виховання до професійної діяльності з формування моральних якостей молодших школярів	22
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	27
2.1. Методи дослідження.....	27
2.2. Організація дослідження.....	29
РОЗДІЛ 3. ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ВИХОВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	31
3.1. Діагностика рівнів професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури до формування моральних якостей молодших школярів	31
3.2. Модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування моральних якостей молодших школярів	46
3.3. Результати формувального експерименту та їх аналіз	50
ВИСНОВКИ.....	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	64

ВСТУП

Актуальність дослідження зумовлена концептуальними положеннями Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті щодо необхідності виховання людини демократичного світогляду, гуманістичної культури особистості, здатної протистояти бездуховності, з повагою ставитися до традицій народів світу, їхніх культурних надбань. На жаль, сьогодні має місце знецінення моральних принципів, зміщення цінностей, однобічна соціальна орієнтація підростаючого покоління на споживання, а не на духовні цінності, недостатня гуманізація навчально-виховного процесу підготовки вчителів до морального виховання учнів.

Відомо, що одним із найважливіших у становленні людини є період шкільного життя. Саме в цей час закладаються основи особистості людини, формуються і закріплюються практично всі властивості та якості її характеру, ставлення до суспільства і самої себе. На це й націлені всі шкільні предмети, зокрема фізична культура. Проте, незважаючи на значні можливості, процес фізичного виховання у школі акцентований переважно на розвиток рухових якостей учнів, завдання ж морального й духовного виховання, по суті, ігноруються. Від учителя насамперед вимагають високої фізичної підготовленості підопічних, виконання ними встановлених нормативів. До того ж ідеологія фізичного виховання школярів здебільшого перенесена із спортивної практики з її спрямованістю на вольові аспекти, дух боротьби, суперництва. Все це, звісно, важливо, але неможливо виховати всебічно розвинену особистість поза загальнолюдськими моральними цінностями.

Проблема формування готовності майбутніх учителів до різноманітних видів діяльності була предметом дослідження багатьох учених (А.Алексюк, І.Богданова, А.Богуш, О.Головацька, С.Гончаренко, І.Зязюн, Д.Іванова, Е.Карпова, О.Кіліченко, Н.Кічук, І.Ковальчук, З.Курлянд, А.Линенко, В.Мирошніченко, Г.Нагорна, Р.Хмелюк, О.Цокур, О.Яцій та ін.).

Питанням фізичного виховання у школі були присвячені праці Я.Бельського, В.Білак, А.Виндюка, С.Корнієнко, В.Наумчука, В.Попової, І.Чорнобай, В.Ялович та ін. Однак проблема підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування моральних якостей молодших школярів не була ще предметом наукових досліджень.

Об'єкт дослідження – професійно-педагогічна підготовка вчителя фізичного виховання.

Предмет дослідження – процес підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до формування моральних якостей молодших школярів.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати й експериментально апробувати ефективність педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до виховання моральних якостей молодших школярів.

Завдання дослідження:

1. Науково обґрунтувати педагогічну сутність і структуру феномена «готовність майбутніх учителів фізичного виховання до формування моральних якостей молодших школярів»; уточнити поняття «мораль», «моральна вихованість», «моральні якості», «професійно-моральна культура вчителів».

2. Розкрити вікові особливості формування моральних якостей у молодших школярів.

3. Виявити критерії, показники їх прояву, охарактеризувати рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до виховання моральних якостей в учнів молодших класів.

4. Визначити педагогічні умови ефективної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування моральних якостей молодших школярів.

Методи дослідження. для розв'язання окреслених завдань, досягнення мети, перевірки гіпотези дослідження використано загальнонаукові методи теоретичного рівня: вивчення й аналіз філософської, психолого-педагогічної літератури вітчизняних авторів з проблеми формування моральних якостей; узагальнення науково-теоретичних і дослідних даних для побудови моделі та

з'ясування умов підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до формування моральних якостей молодших школярів; вивчення й аналіз досвіду навчально-виховної роботи вищого педагогічного навчального закладу; узагальнення передового досвіду та методи емпіричного дослідження (анкетування, спостереження, бесіди, вивчення практичної діяльності студентів під час проходження шкільної педагогічної практики, самооцінка, психологічні методики, питальники тощо) для розробки і перевірки методики підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до формування моральних якостей молодших школярів; педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний) з метою перевірки дієвості моделі підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до формування моральних якостей молодших школярів, моделювання педагогічних ситуацій, методи математичної статистики.

Практичне значення результатів дослідження полягає у використанні отриманих результатів для удосконалення підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура) в рамках вивчення освітніх компонентів «Теорія та методика фізичного виховання»; практична значущість дослідження також полягає в тому, що розроблено й експериментально апробовано методику діагностики рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичного виховання до формування моральних якостей молодших школярів.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дипломної роботи магістра обговорювались на звітній науковій конференції студентів, магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (м. Кам'янець-Подільський 05-06 жовтня 2021 року).

Публікації. Результати дослідження за темою кваліфікаційної (дипломної) роботи магістра висвітлені в одній науковій публікації.

Структура та обсяг дипломної роботи магістра. Роботу викладено на 70 сторінках, з яких 64 основного тексту, вона містить 2 рисунки та 6 таблиць. Дипломна робота складається з переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків, та зі списку 80 використаних літературних джерел.

ВИСНОВКИ

Аналіз філософської, психолого-педагогічної та спеціальної методичної літератури дозволив встановити, що питанню підготовки майбутніх учителів до педагогічної діяльності достатньо уваги приділяли багато вчених, педагогів, психологів та ін. Натомість, проблема формування готовності майбутніх учителів фізичного виховання до формування моральних якостей молодших школярів майже не розглядалася.

Під готовністю майбутніх учителів фізичного виховання до формування моральних якостей молодших школярів ми розуміємо інтегровану професійну якість особистості фахівця, що містить мотиви, знання, вміння, навички, настанови та морально-ціннісні орієнтації, які дозволяють продуктивно здійснювати моральне виховання дітей під час занять фізичною культурою. Зауважимо, що підготовку майбутніх учителів до формування моральних якостей молодших школярів ми розглядаємо в динаміці, а готовність – як результат цієї підготовки.

Моральна вихованість особистості, за нашим визначенням, – це наявність сукупності сформованих моральних якостей особистості, що обумовлюють її поведінку. Моральними якостями виступають усталені риси характеру особистості, що визначають її відносини з людьми, характеризують ставлення до себе й довкілля, а також є усвідомленими і внутрішньо прийнятими нею правилами поведінки в суспільному житті.

У структурі загальної готовності майбутніх учителів фізичної культури до формування моральних якостей у молодших школярів нами було виокремлено мотиваційний, емоційно-вольовий, комунікативно-організаційний, когнітивний та контрольний-оцінний компоненти

Зауважимо, що всі виокремлені нами компоненти готовності є взаємопов'язаними і взаємообумовленими. Неможливо провести чітку межу їх впливу на формування у студентів факультетів фізичного виховання готовності до

формування моральних якостей молодших школярів, тому що кожний з цих компонентів є важливим для вчителя, сприяє розвитку як його професійних, так і особистісних якостей. Тому, на нашу думку, процес підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до формування моральних якостей молодших школярів під час навчання у вищому навчальному закладі повинен відбуватися комплексно, з урахуванням зазначених компонентів готовності.

Для здійснення такого процесу необхідне впровадження відповідних педагогічних умов.

Під педагогічною умовою підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до формування моральних якостей молодших школярів ми розуміємо обставину, що сприяє формуванню і розвитку відповідної готовності у студентів.

На підставі теоретичного аналізу наукової психолого-педагогічної та спеціальної методичної літератури, ми дійшли висновку, що такими умовами під час підготовки у вищому навчальному закладі, є: забезпечення позитивної мотивації майбутніх учителів фізичного виховання до професійної діяльності, сформованість професійно-моральної культури майбутніх учителів фізичного виховання, використання активних методів навчання під час підготовки майбутніх учителів фізичного виховання.

За результатами констатувального етапу дослідження було побудовано модель підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до формування моральних якостей молодших школярів, що передбачала реалізацію в комплексі визначених нами педагогічних умов такими засобами, як-от: опанування теоретичних знань щодо загальнолюдських моральних цінностей, культури педагогічної праці, професійно-моральної культури вчителя фізичного виховання, особливостей формування моральних якостей молодших школярів на уроках фізичної культури; проведення практичних занять з використаннями активних методів навчання (рольові та ділові ігри, дискусії, диспути, вирішення педагогічних ситуацій і моральних дилем тощо), проходження студентами педагогічної практики в початковій школі.

Реалізація моделі підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до формування моральних якостей молодших школярів визначила значні позитивні зміни у студентів експериментальної групи. Так, за результатами прикінцевого етапу в експериментальній групі на високому рівні показники когнітивного компонента збільшилися на 20,8 % (у контрольній групі лише на 1 %), на достатньому рівні показники збільшилися на 39,2 % (у контрольній групі на 3,5 %), на середньому рівні показники зменшилися на 29,4 % (у контрольній групі вони збільшилися на 5 %) і на низькому рівні показники зменшилися на 40,5 % (у контрольній групі вони зменшилися лише на 9,5 %).

Показники комунікативно-організаційного компонента готовності майбутніх учителів фізичного виховання до формування моральних якостей молодших школярів в експериментальній групі на високому рівні збільшилися на 21,6 % (у контрольній групі лише на 1 %), на достатньому рівні показники збільшилися на 41,6 % (у контрольній групі на 5 %), на середньому рівні показники зменшилися на 25,7 % (у контрольній групі вони збільшилися на 5,5 %) і на низькому рівні показники зменшилися на 37,5 % (у контрольній групі вони зменшилися на 11,5 %).

Показники мотиваційного компонента готовності майбутніх учителів фізичного виховання до формування моральних якостей молодших школярів на високому рівні збільшилися на 20 % (у контрольній групі на 2 %), на достатньому рівні показники збільшилися на 39,2 % (у контрольній групі на 4,5 %), на середньому рівні показники зменшилися на 19,2 % (у контрольній групі вони збільшилися на 4 %) і на низькому рівні показники зменшилися на 40 % (у контрольній групі вони зменшилися на 10,5 %).

Показники емоційно-вольового компонента готовності майбутніх учителів фізичного виховання до формування моральних якостей молодших школярів змінилися на краще. Так, в експериментальній групі на високому рівні показники збільшилися на 20,8 % (у контрольній групі лише на 0,5 %), на достатньому рівні показники збільшилися на 36,8 % (у контрольній групі на 3 %), на середньому рівні показники зменшилися на 23,8 % (у контрольній групі вони збільшилися на

6 %) і на низькому рівні показники зменшилися на 33,8 % (у контрольній групі вони зменшилися на 9,5 %).

Показники контрольно-оцінного компонента готовності майбутніх учителів фізичного виховання до формування моральних якостей молодших школярів. Так, в експериментальній групі на високому рівні показники збільшилися на 20,8 % (у контрольній групі лише на 0,5 %), на достатньому рівні показники збільшилися на 38,2 % (у контрольній групі на 4 %), на середньому рівні показники зменшилися на 23,6 % (у контрольній групі вони збільшилися на 4,5 %) і на низькому рівні показники зменшилися на 35,2 % (у контрольній групі вони зменшилися на 9 %).

Аналізуючи середньоарифметичні дані за результатами прикінцевого етапу експерименту, ми дійшли висновку, що показники рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичного виховання до формування моральних якостей молодших школярів на констатувальному і прикінцевому етапах експерименту змінилися. Так, показники на високому рівні в ЕГ збільшилися на 20,8 % (у КГ – на 1 %), на достатньому рівні в ЕГ показники збільшилися на 39 % (у КГ – на 4,0 %), на середньому рівні показники в ЕГ зменшилися на 22,4 % (у КГ вони збільшилися на 5 %) і на низькому рівні показники в ЕГ зменшилися на 37,4 % (у КГ вони зменшилися на 10 %).

Для визначення достовірності одержаних після формувального експерименту даних, нами було використано λ – критерій Колмагорова- Смирнова, що призначений для зіставлення двох розподілів одного емпіричного розподілу з іншими емпіричними розподілами. Зазначений критерій дозволяє знайти точку, в якій сума накопичених розбіжностей між двома розподілами є найбільшою, й оцінити достовірність цієї розбіжності.

Проведені розрахунки за результатами формувального експерименту засвідчили, що $\lambda_{\text{емп}} > \lambda_{\text{кр}}$, отже, одержані результати внаслідок проведеної цілеспрямованої роботи зі студентами Інституту фізичної культури та реабілітації щодо формування моральних якостей молодших школярів є статистично значущими.

Проведене дослідження дає можливість вирішувати питання підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до формування моральних якостей молодших школярів у процесі навчання у вищих педагогічних навчальних закладах. Водночас його результати не вичерпують усієї повноти їх висвітлення і не претендують на всебічне розкриття зазначеної проблеми. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у вивченні особливостей підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до формування й розвитку моральних якостей учнів середньої і старшої школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеенко Г. Некоторые воспитательно-образовательные аспекты олимпизма и пути гуманизации современного спорта. V Междунар. науч. конгр. «Олимпийский спорт и спорт для всех». Минск, 2001. С. 62.
2. Аннан К. Диалог культур и цивилизаций в оценке руководителей ООН. Диалог и партнерство цивилизаций: межконфессиональное и кросскультурное измерения. Н. Новгород: Издательский дом «Медина», 2010. С. 10-113.
3. Аристова Л. С. Формування у старшокласників естетичного ставлення до мистецтва в процесі вивчення художньої культури: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07. Інститут проблем виховання АПН України. Київ, 2008. 25 с.
4. Барінова І. В. Состояние и пути совершенствования олимпийского образования и воспитания учащейся молодежи: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Российская государственная академия физической культуры. Москва, 1994. 26 с.
5. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества. Москва: Искусство, 1986. 445 с.
6. Богданова М. А. Культурное содержание олимпизма: от античности к современности. Альманах современной науки и образования. Тамбов: Грамота, 2010, 1(32): в 2-х ч. Ч. II. С. 20-24.
7. Бубка С. Олимпийский спорт в обществе: история развития и современное состояние. Киев: Олимпийская литература, 2012. С. 238.
8. Булатова М. Олімпійській академії України – 25 років: сторінки історії та сьогодення. Наука в олимпийском спорте, 2016, 3. С.14-40.
9. Булатова М. Система олимпийского образования в Украине (1991–2006): методология и практические результаты. Современный олимпийский спорт и спорт для всех. Материалы X междунар. науч. конгр, 2006. С. 38-40.

10. Булатова М. М., Бубка С. Н. Культурное наследие Древней Греции и Олимпийские игры. Киев: Олимпийская литература, 2012. 408 с. ил.
11. Булатова М. М. XXIII зимові Олімпійські ігри. Пхьончхан 2018. Київ: 2017. 64 с.
12. Вацеба О. М., Герцик М. С., Ільків О. С., Керецман Т. М. Особливості використання засобів олімпійської освіти на уроках англійської мови у початковій школі. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. 2015;129(2). С. 110.
13. Горбань А. В., Булавинцева Ю. Н. Олимпийская детерминанта античного мировоззрения и культуры. Культура народов Причерноморья. 2012. С. 169-173.
14. Гуслистова И. И. Аксиологическое измерение олимпийского образования. XI Междунар. науч. конгр. «Современный олимпийский спорт и спорт для всех». Минск, 2007. С. 20.
15. Дивинская Е. В. Олимпийское образование будущих специалистов физической культуры и спорта на основе личностно ориентированного подхода: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Волгоградская государственная академия физической культуры. Волгоград, 2003. 29 с.
16. Ермолинская Е. А. Предметы искусства в парадигме современного образования. Педагогика искусства, 2012 (2). С. 1-10. Электронный ресурс. Режим доступа: <http://www.art-education.ru/AE-magazine/>
17. Єріна А. М., Захожай В. Б., Єрін Д. Л. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2004. 212 с.
18. Єрмолова В. М. Олімпійська освіта: теорія і практика: навч. пос. Київ, 2011. 335 с.
19. Єрмолова В. М. Теоретико-практичні засади інтеграції олімпійської освіти в навчально-виховний процес школярів: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.01. Національний університет фізичного виховання та спорту України. Київ, 2010. 27 с.

20. Закович М. М. Українська та зарубіжна культура: навч. посіб. Київ: т-во «Знання», 2000. 622 с.
21. Зеленська Н. О. Естетична й художня культура – найважливіші складові формування творчої особистості. Вісник Житомирського державного університету, 2014 (2). С. 74.
22. Ионушкина Н. Ю. Спорт: гармония, эстетика, красота. Вестник МГОУ. Серия: Философские науки, 2010. С. 67-72.
23. Исаев А. А. Олимпийская педагогика – система, процесс и метод воспитания (модельные характеристики): к концепции системообразующего этапа Всемир. студен. игр под патронажем МОК. Спорт для всех, 1998 С. 35-38.
24. Іванова О. І. Виховні можливості художньої культури та мистецтва у духовному розвитку особистості студентів. Духовність особистості: методологія, теорія і практика, 2011. С. 44-53.
25. Клепко С. Ф. Інтегративна освіта і поліморфізм знання. Київ-Полтава-Харків: ПОПОПП, 1998. 360 с .
26. Кобринский М. Е., Кокашинский А. А. Олимпийское образование в Республике Беларусь. Мир спорта, 2003. С. 36-41.
27. Козина Ж. Л. Интеграция спорта, науки и искусства как реализация идей олимпизма. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка, 2017 (147). С. 128-140. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://visnyk.chnpu.edu.ua/>
28. Козина Ж. Л., Ермаков С. С., Козин А. В., Козин С. В., Костырко А. А. Спорт и искусство как единое проявление психофизических возможностей человека. Здоровье, спорт, и реабилитация, 2016. С. 52-59. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://sportsscience.org/index.php/health/article/view/460>
29. Комплексна програма художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах. Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.yur-info.org.ua/index.php? lang_id=1&menu_id=1182& article_id=165701#
30. Кроль І. М. Потенціал культурної спадщини олімпійського руху в

системі гуманітарної освіти школярів. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), 2018 (96). С. 48-51.

31. Кубертен П. Олимпийские мемуары. Киев: Олимп. л-ра, 1997. 179 с.
32. Куликова Л. М. Олимпийское образование школьников в период педагогической практики. Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. 2003 (4). С. 15-16.
33. Кулинкович Е. Организация и содержание олимпийского образования в Республике Беларусь. V Междунар. науч. конгр. «Олимпийский спорт и спорт для всех». Минск, 2001. С. 87.
34. Лекарска Н. Культура спортсменов и общество. Актуальные проблемы международного олимпийского движения. София, 1980. С. 290-302.
35. Лоу Б. Красота спорта. Междисциплинарное исследование. Перевод с англ. Моничева И. Л. Москва: Радуга, 1984. 256 с.
36. Лубышева Л. И. Интеграция спортивного и олимпийского воспитания в образовательном пространстве школы. Наука в олимп. спорте, 2007 (2). С. 36-40.
37. Манетти Дж. О достоинстве и превосходстве человека. АНО «Издательство «Политическая энциклопедия», 2014. 173 с.
38. Манолаки В., Будевич А. Олимпийское движение в контексте воспитательных ценностей. Наука в олимп. Спорте, 2007 (2) С. 22-25.
39. Матвеев С., Радченко Л., Щербашин Я. Олимпийское образование от Древней Греции до современности. Наука в олимп. спорте, 2007 (2) С. 46-52.
40. Олимпийская повестка 2020. Электронный ресурс. Режим доступа: <http://coa.sportedu.ru/content/istoriya>
41. Олимпийская хартия. Міжнародний олімпійський комітет. В дії з 15 вересня 2017. 57 с. Электронный ресурс. Режим доступа: <http://nos-ukr.org/about/officialdocuments/olympic-charter/>
42. Петлеванный Г. Необходимость олимпийского образования школьников, его различных форм, средств и методов. II Междунар. форум

«Молодежь–Наука–Олимпизм». Москва: Советский спорт, 2002. С. 163.

43. Платонов В. Н., Булатова М. М., Бубка С. Н. и др. Олимпийский спорт: в 2 т. Киев: Олимпийская литература, 2009 (1). 736 с.

44. Платонова В. Н. Энциклопедия олимпийского спорта. Киев: Олимпийская литература, 2004. Т. 3. 632 с.

45. Понятие культуры, художественной культуры, искусства
Электронный ресурс. Режим доступа: www.tutoronline.ru

46. Пуйшиене Э. Принципы интегрирующей программы олимпийского образования детей и молодежи Литвы. *Wychowanie fizyczne i sport*. 2002; Т. XLVI; Supl. Nr1; Cz. 21-2.

47. Пуйшиене Э. Структурные особенности общей программы олимпийского образования детей и молодежи Литвы. В: Практика олимпийского образования. Материалы II междунар. форума «Молодежь–Наука–Олимпизм». Москва: Советский спорт, 2002. С. 113.

48. Рубцов В. В., Поливанова К. Н. Образовательная среда школы как фактор психического развития учащихся. Москва: ПИРАО, 2007. С. 34-38.

49. Рыжкова С. Ф. Искусство как средство воспитания личности подростка. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*, 2011 (43). С.128-135.

50. Самаранч Х. А. Спорт, культура и искусство [Sport, Culture and The Arts] Москва, 1997 (1). С. 9-11.

51. Сергеев В. Н. Гуманистическая направленность реализации олимпийского образования: автореф. дис. на соискание учен. степени кандидата наук по физ. воспитанию и спорту: 24.00.01. Российская государственная академия физической культуры. Москва, 2000. 20 с.

52. Содержание и понятие «Художественной Культуры». Электронный ресурс. Режим доступа: <http://worlds-culture.ru/index.php?action=full&id=49>

53. Солодовникова Е. Спорт и искусство. Спортивная энциклопедия систем жизнеобеспечения. Магистр-пресс. ЮНЕСКО, 2011. 1000 с.

54. Столбов В. В. Эволюция олимпийских идей от Пьера де Кубертена

до Хуана Антонио Самаранча. Олимпийское движение и социальные процессы. Материалы V Всерос. науч.-практ. конф., посвященной 100-летию Международного олимпийского комитета. Москва, 1996. С. 22-28.

55. Столяров В. И., Баринов С. Ю., Орешкин М. М. Современный спорт и олимпийское движение в системе международных отношений: учеб. пособие. Москва: Анкил, 2009. 256 с.

56. Столяров В. И. Теоретическая концепция спортивно-гуманистического воспитания детей и молодежи. Гуманистическая теория и практика спорта. 3-й вып. Москва: Сургут, 2000. С. 21-79.

57. Суник А. Б. О генезисе неоолимпизма и современном олимпийском движении. Теория и практика физ. культуры, 1994 (8). С.14.

58. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.

59. Утишева Е. В. Физкультурное образование: социально-педагогические и социологические аспекты: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Российская государственная академия физической культуры. Москва, 1999. 35 с.

60. Хребто Т. С. Технологія інтеграції змісту історії України та образотворчого мистецтва в середній школі. Науковий огляд. 2016 (27). С. 1-9.

62. Чмиленко Ф. О. Посібник до вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень». Донецьк: РВВ ДНУ, 2014. 48 с.

63. Щербань П. М. Прикладна педагогіка: навч.-метод. посіб. Ктїв: Вища школа, 2002. 215 с.

64. Щербашин Я. С. Олімпійська освіта в системі формування гуманістичних цінностей школярів: дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.01. Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України. Київ, 2014. 200 с.

65. Ямщиков Ю. Н. Спорт как социально-культурное явление. Москва, 2010. 141 с.

66. Aggression. Violence-Aesthetics and Elite Athletes – Sport and Politics. Scientific Program Abstracts. Olympic Scientific Congress. 19–26 july, University of Oregon, Eugene, Oregon. 1984. 66 p.

67. Coubertin P. *Pedagogie sportive. Nouvelle*. Lausanne: Bureau international de Pedagogie sportive, 1919. p. 128.
69. From 1912 to 1948, Art Competitions Were Part of the Olympics. [Electronic resource]. Access mode: <http://mentalfloss.com/article/31269/1912-1948-art-competitions-were-part-olympics>.
70. Grupe O. *Olympismus und olympische Erziehung: Abschied von einer groben idée? Olympischer Sport – Rückblick und Perspektiven*, 1997. Schorndorf. Hofmann. P. 223-243.
71. [http://www/oldgreece/htm](http://www.oldgreece/htm).
72. <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249613934>
73. McAloon J. *Cultural Legacy: The Olympic Games as “World Cultural Property”*. *The Legacy of the Olympic Games 1984–2000*. eds.: M. de Moragas, C. Kennett, N. Puig. Lausanne. 2003.
74. Müller N. *Die Olympische Idee Pierre de Coubertin und Carl Diem in ihrer Auswirkung auf die IOA [Doctoral Diss]*. Graz; 1975.
75. Naul R. *Olympische Erziehung*. Aachen: Meyer&Meyer. 2007. p 88-93.
76. Paleologos C. *Heracles (Hercules), the Ideal Olympic Personality*. IOA. *Report of the 22nd Session*. Lausanne; 1985. P. 67.
77. Samaranch JA. *Sport, Culture and The Arts // Olympic message*, N26, april 1990, P. 7-13.
78. Strong Clinton. *Marketing Olympism in the schools*. *Report of the International Sessions for Educationists 1973–1977–1979, Ancient Olympia*. HOC, Athens, 1980. P. 378-381.
79. *The Busan Action Plan*. [Electronic resource]. Access mode: URL: <http://multimedia.olympic.org>
80. *The Olympic Art Competitions* [Electronic resource]. Access mode: http://books.google.com/books/about/The_Forgotten_Olympic_Art_Competitions.